

УДК 339.9.

*Михайловська О.В., д.е.н., провідний науковий співробітник,
заступник директора з наукової роботи ІСЕІМВ НАН України*

УКРАЇНА У СВІТОВОМУ ПРОЦЕСІ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Проаналізовано ступінь розвитку інформаційного середовища за допомогою е-індексів. Для аналізу наявності зв'язку між розвитком інформаційного середовища та динамікою ПІІ побудовано діаграму залежності між темпами приросту індексу розвитку ІКТ і темпами приросту ПІІ. Встановлено, що Україна має всі передумови для того, щоб увійти до країн-лідерів по розбудові інформаційного суспільства.

Ключові слова. Інформаційна економіка, е-індекси, інформаційно-комунікаційні технології.

Проанализирована степень развития информационной среды с помощью е-индексов. Для анализа наличия связи между развитием информационной среды и динамикой ПИИ построена диаграмма зависимости между темпами прироста индекса развития ИКТ и темпами прироста ПИИ. Установлено, что Украина имеет все предпосылки для того, чтобы войти в страны-лидеры по перестройке информационного общества.

Ключевые слова. Информационная экономика, е-индексы, информационно-коммуникационные технологии.

In the article the degree of development of informative environment is analysed by e-indexes. For the analysis of presence of connection between development of informative environment and dynamics of PII the diagram of dependence is built between growth of index of development of IKT and growth of PII rates rates. It is set that, Ukraine has all pre-conditions in an order to enter in countries-leaders on re-erecting of informative society.

Key words. Informative economy, e-indexes, informatively communication technologies.

Постановка проблеми. Розгляд інформаційних аспектів економіки безпосереднім чином співвідноситься з глобальними процесами інформатизації як важливої сфери людської діяльності, так і всього суспільства в цілому. На жаль, дослідження інформаційного суспільства проводилися соціологами і футурологами, а не економістами.

Саме домінуюча роль інформації в суспільстві і визначає якісну своєрідність інформаційного стану соціуму. Інформаційне суспільство можна визначити як суспільство, в якому якість життя так само, як перспективи соціальних змін і економічного розвитку, в зростаючому ступені залежать від інформації і її експлуатації. У такому суспільстві стандарти життя, форми праці і відпочинку, система освіти і ринок знаходяться під значним впливом досягнень у сфері інформації і знання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розуміння інформаційного суспільства розвинулося на основі концепції індустріального суспільства, де як базисні інститути виступали промислові підприємства. Яскравими представниками даної концепції виступають Р.Арон, У.Ростоу, Дж.Гелбрейт. Потім стали висловлюватися ідеї „технотронного суспільства” – З.Бжезинський; висловлювалися концепції постіндустріального суспільства – Д.Белл, А.Турен, Р.Дарендорф. Велика роль у визначенні концепції інформаційного суспільства належить Е. Масуде, А.Тоффлеру (футурологічні ідеї „третьої хвилі”) Дж.Несбіт, П.Абурден („мегатенденцій”). Постіндустріальні теорії спираються на принцип технологічного детермінізму, згідно з яким визначальною, рушійною силою соціальних трансформацій виступають знання, наука, техніка. Л.Уайт відмічає: “Соціальні системи по своїй суті – явища іншого порядку і залежать від технічних систем... Технологія – незалежна величина, соціальна система – величина залежна”.

На основі критерію знань, науки, техніки постіндустріальні теорії ділять історію суспільства на три стадії. Д.Белл описує їх так: доіндустріальне суспільство в основному добуває, економіка заснована на сільському господарстві, видобутку вугілля, енергії, газу, рибальстві, лісовій промисловості. Його ресурс – земля, головна фігура — землевласник, воїн. Індустріальне суспільство – в першу чергу оброблювальне, в ньому енергія, машинна технологія використовуються для виробництва товарів. Капітал, підприємець-капіталіст – головні складові. Постіндустріальне суспільство – організм, в якому телекомунікації і комп'ютери виконують основну роль у виробництві і обміні інформацією і знаннями. Пріоритети – інформація, знання [1].

Як відзначає Тоффлер, етапи розвитку відповідають певному типу цивілізації. Їй властиві: теплосфера – енергетична база, пов'язана з системою виробництва, яка в свою чергу пов'язана з системою розподілу; соціосфера, що складається з взаємозв'язаних соціальних інститутів; інфосфера – канали комунікацій, по яких рухається необхідна інформація; сфера влади. Кожен етап припускає характерні зв'язки, відносини із зовнішнім світом – відносини експлуатації, симбіозу, миру або війни, а також відповідну ідеологію – структуру поглядів на дійсність.

Перехід від однієї цивілізації до іншої у Тоффлера одержало назву “хвиль”. Під Першою хвилею Тоффлер має на увазі перехід людства від суспільства мисливців і збирачів до аграрної цивілізації, під Другою хвилею – перехід від аграрного до сучасного індустріального суспільства. Ми є сучасниками Третьої хвилі, вона з кожною годиною набирає силу. На думку Тоффлера, Третя хвиля радикально змінює напрям розвитку індустріального суспільства, часто повністю заперечує те, що існувало раніше.

Становлення нового типу суспільства пов'язане з руйнуванням інститутів Другої хвилі. Зростає злочинність, розпадається класична сім'я, погано функціонує надійний у минулому бюрократичний апарат, тріщить система медичного обслуговування, освіти, небезпечно коливається промисловість. Формуються паростки нової цивілізації. Теоретики виділяють сутнісні риси майбутнього суспільства. За Д.Беллом, це:

- 1) централізація теоретичного знання, що стає основою для змін у виробництві;
- 2) створення нової інтелектуальної технології для вирішення економічних, інженерних, соціальних проблем;
- 3) формування класу виробників знання, інформації;
- 4) перехід домінуючі від виробництва товарів до виробництва послуг;
- 5) зміна владних відносин: у доіндустріальному суспільстві – аристократія, монархія, в індустріальному – демократія, в постіндустріальному – мерітократія (від лат. meritos – заслужений);
- 6) економіка інформації. Інформація – колективний товар. Від індивідуальної конкурентної стратегії треба переходити до кооперативної стратегії співробітництва [1].

Мета статті. Аналіз ступеня розвитку інформаційного середовища країн світу за допомогою е-індексів.

Виклад основного матеріалу. Для вимірювання ступеня розвитку інформаційного середовища використовується значна кількість е-індексів, але не по всіх з них здійснюються регулярні оцінки, тому розглянемо ті, по яких у наявності доступні дані. До таких індексів належать: індекс цифрового доступу (Digital Access Index, DAI), ІТУ [4]; індекс цифрових можливостей, або цифрової перспективи (Digital Opportunity Index, DOI), розроблений ІТУ [7]; індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index, NRI) [9]; індекс розвитку ІКТ (ICT Development index, IDI) [6]; індекс інформаційного суспільства (Information Society Index, ISI), компанії IDC [11].

Метою створення індексу цифрового доступу (DAI) було дослідження та вимірювання доступу до ІКТ як фундаментального етапу формування інформаційного суспільства [6]. Індекс розраховується на основі 8 індикаторів, об'єднаних у 5 груп: інфраструктура, цінова доступність, обізнаність, якість, використання. У табл. 1 наведено перелік і групування субіндексів та індикаторів, а також вага останніх для індексу DAI.

Таблиця 1. Субіндекси й індикатори індексу цифрового доступу (DAI)¹.

Субіндекси	Індикатори	Вага
Інфраструктура	Кількість абонентів фіксованого телефонного зв'язку в розрахунку на 100 мешканців	½
	Кількість абонентів стільникового зв'язку в розрахунку на 100 мешканців	½
Обізнаність	Рівень грамотності серед дорослих у розрахунку на 100 мешканців	2/3
	Загальна кількість школярів і студентів у розрахунку на 100 мешканців	1/3
Цінова доступність	Тарифи доступу до Інтернету	1
Якість	Кількість абонентів з широкосмуговим доступом до Інтернету в розрахунку на 100 мешканців	½
	Міжнародний Інтернет-трафік у розрахунку на душу населення (Мбіт/с)	½
Використання	Кількість користувачів Інтернету в розрахунку на 100 мешканців	1

Індекс цифрового доступу розраховується для 178 країн, які поділені на 4 сегменти згідно з їх рівнем доступу до ІКТ – найвищий рівень (>0,7), високий рівень (0,69–0,5), середній рівень (0,49–0,3), низький рівень (<0,3) [3].

У табл. 2 наведено перелік країн світу і значення індексу DAI для сегмента з високим рівнем доступу до ІКТ і рівнем доступу до ІКТ вищим за середній. Як бачимо з даної таблиці, в сегмент з високим рівнем доступу до ІКТ потрапляють країни Європейського Союзу, США, Японія та значна частка країн Південно-Східної Азії. На ці регіони припадає і найбільша питома вага глобального потоку ПІІ (за винятком Китаю).

У сегменті з рівнем доступу до ІКТ вище середнього зосереджені країни Європейського Союзу, деякі країни Південної Америки й острівні країни. Відповідно, більшість країн СНД (крім Росії), країни Африки, Океанії та деякі країни Азії зосереджуються в сегменті з рівнем доступу до ІКТ нижчим за середній і низьким рівнем доступу. Значення DAI для України становило 0,43 (90-та позиція в рейтингу), що відповідає середньому рівню цифрового доступу. На ці ж регіони припадає і найменша частка глобального потоку ПІІ. Вищенаведене дозволяє констатувати, що доступ до ІКТ певним чином корелює з регіональним розподілом глобального потоку ПІІ: високий рівень доступу, який відповідає і високому рівню розвитку інформаційного середовища, сприяє прискоренню інвестиційних потоків і, навпаки, низький – стримуванню інвестиційних потоків.

¹ Складено автором згідно з [6].

Таблиця 2. Сегменти з високим та вищим за середній рівнями доступу до ІКТ¹.

Високий рівень	Індекс DAI	Вище середнього	Індекс DAI	Вище середнього	Індекс DAI
Швеція	0,85	Ірландія	0,69	Уругвай	0,54
Данія	0,83	Кіпр	0,68	Сейшельські острови	0,54
Ісландія	0,82	Естонія	0,67	Домініканська Республіка	0,54
Корея	0,82	Іспанія	0,67	Аргентина	0,53
Норвегія	0,79	Мальта	0,67	Тринідад і Тобаго	0,53
Нідерланди	0,79	Чехія	0,66	Болгарія	0,53
Гонконг, Китай	0,79	Греція	0,66	Ямайка	0,53
Фінляндія	0,79	Португалія	0,65	Коста-Ріка	0,52
Тайвань, Китай	0,79	ОАЕ	0,64	Кувейт	0,51
Канада	0,78	Макао	0,64	Гренада	0,51
США	0,78	Угорщина	0,63	Маврикій	0,50
Великобританія	0,77	Багами	0,62	Росія	0,50
Швейцарія	0,76	Бахрейн	0,60	Мексика	0,50
Сінгапур	0,75	Польща	0,59	Бразилія	0,50
Японія	0,75	Словенія	0,59		
Люксембург	0,75	Хорватія	0,59		
Австрія	0,75	Чилі	0,58		
Німеччина	0,74	Антигуа	0,57		
Австралія	0,74	Барбадос	0,57		
Бельгія	0,74	Малайзія	0,57		
Нова Зеландія	0,72	Литва	0,56		
Італія	0,72	Катар	0,55		
Франція	0,72	Бруней	0,55		
Словенія	0,72	Латвія	0,54		
Ізраїль	0,70				

Індекс інформаційного суспільства (ISI) запропонований і використовується компанією IDC, що займається аналізом стану ІКТ у різних країнах і галузях економіки, та видавництвом World Times. При розрахунку індексу враховуються 15 індикаторів, які, у свою чергу, віднесені до таких чотирьох субіндексів: комп'ютерна інфраструктура, телекомунікаційна інфраструктура, Інтернет-інфраструктура та соціальна інфраструктура (Computer, Telecom, Internet, Social) [11]. Перелік складових даного індексу наведено в табл. 3.

Індекс розвитку інформаційного суспільства ISI обчислюється як сума кількох субіндексів, але методика нормалізації індикаторів і розрахунку субіндексів є комерційною інформацією. Станом на серпень 2012 року, на сайті IDC наводяться значення індексу для 53 країн, Україна серед них відсутня.

Таблиця 3. Індикатори, на основі яких обчислюється ISI².

Субіндекс	Назва індикатора
1	2
Комп'ютери	1. Частка домогосподарств з комп'ютерами
	2. Відсоток ІТ-витрат щодо валового внутрішнього продукту (ВВП)
	3. Частка витрат на програмне забезпечення щодо всіх ІТ-витрат
	4. Відсоток витрат на ІТ-послуги щодо валового внутрішнього продукту (ВВП)
Телекомунікації	5. Частка домогосподарств із широкосмуговим доступом до Інтернету
	6. Частка абонентів бездротового зв'язку
	7. Постачання мобільних телефонів
Інтернет	8. Частка користувачів Інтернету від загальної кількості населення
	9. Частка домогосподарств з доступом до Інтернету
	10. Частка користувачів мобільного Інтернету
	11. Частка витрат на електронну комерцію на одного Інтернет-користувача
Соціальна інфраструктура	12. Оцінка рівня розвитку громадянських свобод, свобода преси
	13. Оцінка рівня урядової корупції
	14. Кількість населення, що мають середню освіту
	15. Кількість населення, що мають вищу освіту

У табл. 4 наведено значення індексу інформаційного суспільства для деяких країн світу. Як видно з табл. 3, ключові позиції в рейтингу займають дві європейські країни: Данія та Швеція. США і Канада займають, відповідно, 3-тє і 5-тє місця.

¹ Складено автором згідно з [3].

² Складено автором згідно з [2].

Таблиця 4. Значення індексу ISI для деяких країн світу¹.

Країна	Ранг по індексу ISI
1	2
Данія	1
Швеція	2
США	3
Швейцарія	4
Канада	5
Нідерланди	6
Великобританія	10
Японія	18
Польща	33
Росія	41
Китай	44

Якщо припустити, що Україна не випереджає Росію (або випереджає несуттєво) за більшістю показників, то логічно припустити, що наша країна посідала б місце в останній десятці рейтингу.

Як і у випадку з індексом доступу до ІКТ (DAI), у верхній частині рейтингу знаходяться країни з регіону, який має найбільшу питому вагу в глобальному розподілі потоку ПІІ, що також вказує на позитивний вплив розвитку інформаційного середовища на притік ПІІ.

Індекс мережевої готовності NRI визначається на основі трьох субіндексів: середовище ІКТ, ступінь використання ІКТ та навички (можливості використання) ІКТ. У свою чергу, кожен із трьох субіндексів має три складові (рис. 1).

Даний індекс є досить складним, оскільки кожна складова розраховується за значною кількістю показників (наприклад, регулювання ринку розраховується за 9 змінними, всього змінних, які використовуються для розрахунку індексу NRI за 2008–2011 рр., – 68 [10]).

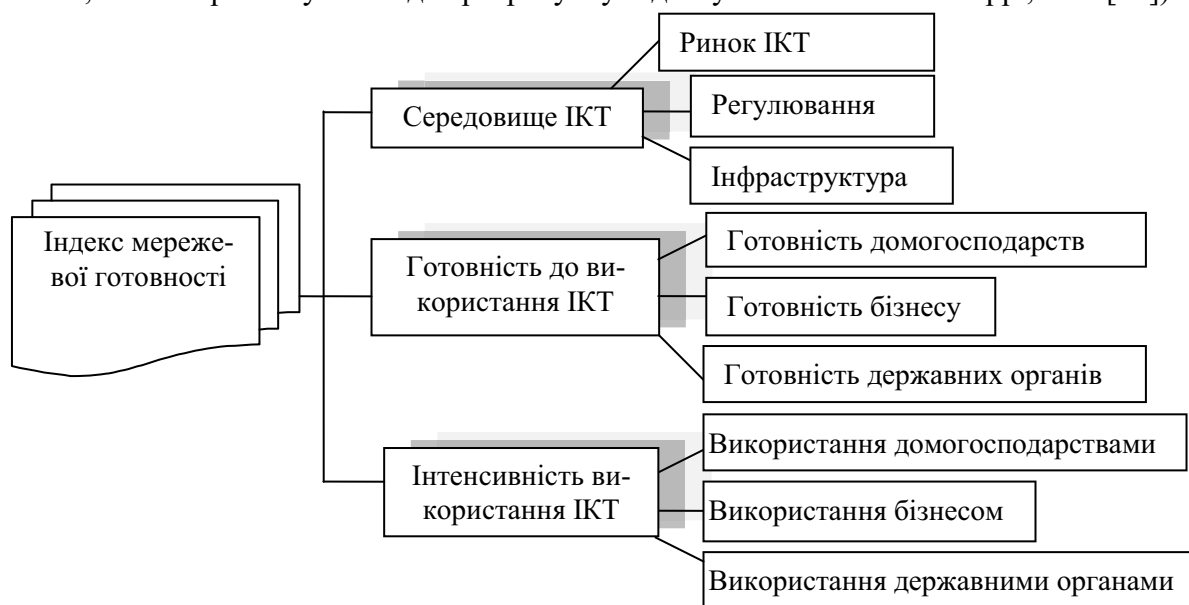

Рис. 1. Склад індексу NRI².

У табл. 5 наведено значення індексу NRI для деяких країн світу. Згідно з даними, наведеними в табл. 5, верхня частина рейтингу заповнена переважно північноєвропейськими країнами. У першій десятці країн рейтингу за індексом NRI тільки одна країна Азії (Сінгапур) та дві північноамериканські країни (США та Канада). Очолює рейтинг Данія, яка має чітку державну концепцію використання ІКТ, що зумовило значну поширеність Інтернету і комп'ютерів, створення систем електронного уряду та появу електронного бізнесу, що динамічно розвивається. Україна за останні роки поліпшила рейтинг за індексом NRI, піднявшись із 75-ї позиції в 2007 році на 62 – у 2011 році, випередивши при цьому такі сусідні країни, як Росія, що знизилася в рейтингу з 70-ї позиції до 74-ї, та Польща, рейтинг якої за індексом NRI ще більше зменшився (з 58-ї позиції в 2007 році до 69-ї – у 2011 році).

¹ Побудовано автором згідно з [11].

² Побудовано автором на основі [9, с. 6].

Таблиця 5. Індекс мережевої готовності для першої десятки країн у рейтингу та для країн оточення України¹.

Країна	2006–2007 рр.		2008–2011 рр.		Зміна рангу в рейтингу за 2011–2006 рр.
	Ранг у рейтингу	Значення індексу	Ранг у рейтингу	Значення індексу	
Данія	1	5,71	1	5,85	0
Швеція	2	5,66	2	5,84	0
США	7	5,54	3	5,68	4
Сінгапур	3	5,6	4	5,67	-1
Швейцарія	5	5,58	5	5,58	0
Фінляндія	4	5,59	6	5,53	-2
Ісландія	8	5,5	7	5,5	1
Норвегія	10	5,42	8	5,48	2
Нідерланди	6	5,54	9	5,48	-3
Канада	11	5,35	10	5,41	1
Туреччина	52	3,86	61	3,91	-9
Україна	75	3,46	62	3,88	13
Бруней	н/д	н/д	63	3,87	-
Колумбія	64	3,59	64	3,87	0
Уругвай	60	3,67	65	3,85	-5
Польща	58	3,69	69	3,8	-11
Росія	70	3,54	74	3,77	-4

Індекс цифрових можливостей (DOI) включає три групи компонент (всього 11 показників) [7, с.7]: можливість використання (плата за користування мобільним зв'язком та Інтернетом і деякі інші показники);

інфраструктуру ІКТ (лінії фіксованого зв'язку, наявність у домогосподарствах комп'ютерів, доступ до Інтернету та ін.);

використання ІКТ (високошвидкісний Інтернет як по мобільних, так і по фіксованих лініях зв'язку).

На сайтах UNCTAD та ITU доступні дані по цьому індексу за 2006–2007 роки [7]. Тому зазначимо, що Україна мала значення індексу DOI 0,41 та займала в 2006–2007 роках 90 позицію з 181 країни. Сусідами України по рейтингу були: Панама (89 позиція, значення індексу 0,41) та Єгипет (91 позиція 0,41). Довідково: перша трійка рейтингу за індексом DOI на 2006–2007 роки мала такий вигляд: Корея (1, DOI = 0,80), Японія (2, DOI = 0,77), Данія (3, DOI = 0,0,76). Росія посідала 52 позицію (DOI = 0,52), Білорусь – 78 позицію (DOI = 0,78).

У наступні роки індекс DOI було трансформовано в індекс розвитку ІКТ (ICT Development Index IDI). У табл. 6. наведено динаміку рейтингу деяких країн за цим індексом.

Таблиця 6. Індекс IDI для першої десятки країн рейтингу та країн оточення України за 2003–2011 роки².

Країна	На початок 2003 року		На початок 2011 року		Зміна рангу в рейтингу за 2011–2003 рр.
	Ранг у рейтингу	Значення індексу	Ранг у рейтингу	Значення індексу	
Швеція	1	5,71	1	7,5	0
Корея	3	5,66	2	7,26	1
Данія	4	5,54	3	7,22	1
Нідерланди	6	5,6	4	7,14	2
Ісландія	2	5,58	5	7,14	-3
Норвегія	5	-	6	7,09	-1
Люксембург	21	5,59	7	7,03	14
Швейцарія	7	5,5	8	6,94	-1
Фінляндія	8	5,42	9	6,79	-1
Великобританія	10	5,54	10	6,78	0
Росія	52	2,71	50	3,83	2
Україна	59	2,5	51	3,8	8
Малайзія	50	2,74	52	3,79	-2
Нігерія	154	0,51	154	0,82	0

¹ Побудовано автором згідно з [8].

² Складено автором згідно з [6, с. 22].

Верхня частина рейтингу представлена північноєвропейськими країнами (за винятком Кореї). Причому за 2003–2011 роки всі перестановки в першій десятці рейтингу відбуваються між країнами, що входять до вершини рейтингу. Як виняток – Люксембург, який піднявся в рейтингу за даний період з 21 місця на 7, витіснивши з вершини рейтингу Канаду (її рейтинг знизився з 9 місця в 2002 році до 19 в 2011 році [5]). Замикає рейтинг (як у 2003-му, так і в 2011 році) Нігерія.

Незважаючи на збільшення індексу розвитку ІКТ у цілому, в розрізі країн світу та за регіонами, нерівномірність у розвитку інформаційного середовища між регіонами й окремими країнами зберігається (рис. 2).

Якщо на початок 2003 року розрив між регіоном з найбільш розвиненими ІКТ (Північною Америкою, IDI = 5,3) та регіоном, де ІКТ були розвинені найменше (країни Карибського басейну, IDI = 1,09), становив 4,21 одиниці, то в 2011 році (регіон з найвищим розвитком ІКТ – Західна Європа, IDI = 6,57, і регіон з найнижчим рівнем розвитку ІКТ – Південна Африка, IDI = 1,59) розрив у розвитку ІКТ збільшився до 4,98 одиниць.

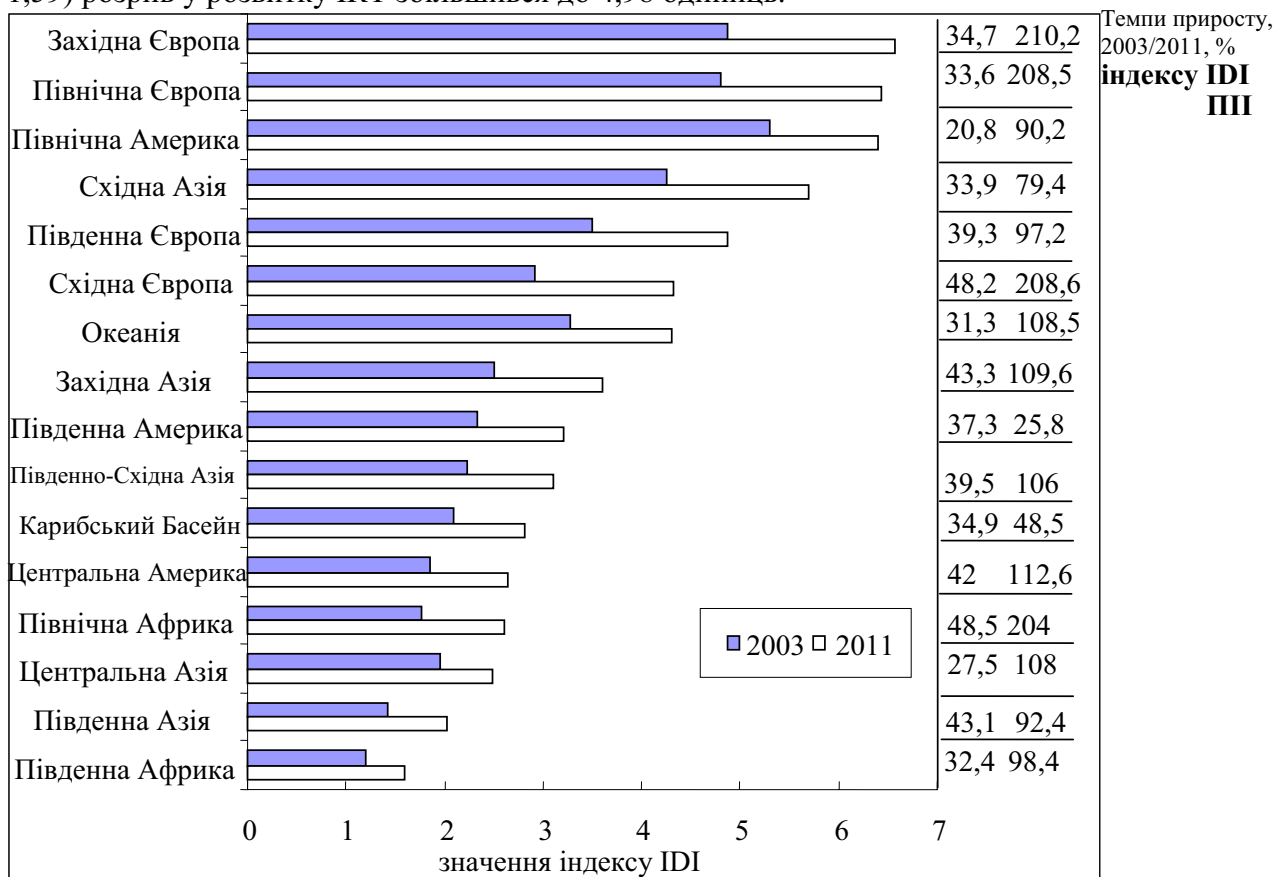

Рис. 2. Рівень розвитку ІКТ у різних регіонах світу¹.

Найвищі темпи розвитку інформаційного середовища спостерігалися у Північній Африці та Східній Європі. В останньому випадку високі темпи розвитку ІКТ у регіоні забезпечили країни Балтії, які значно розвинули як інфраструктуру, так і інтенсивність використання ІКТ. Україна посідає 51 позицію, але продемонструвала помітну позитивну динаміку, піднявшись у рейтингу за індексом IDI з 59 до 51 позиції, наздогнавши Росію та обігнавши Малайзію. Розглянемо за рахунок яких компонентів Україна забезпечила собі позитивну динаміку рейтингу (рис. 3.). Позитивну динаміку України по індексу IDI забезпечили насамперед інтенсивність використання ІКТ і розвиток інфраструктури ІКТ. З навиків використання ІКТ рейтинги України досить високі протягом 2003–2011 років, даний субіндекс забезпечує загалом високі значення індексу IDI протягом всього цього періоду.

Для аналізу наявності зв'язку між розвитком інформаційного середовища та динамікою ПШ побудуємо діаграму залежності між темпами приросту індексу розвитку ІКТ і темпами приросту ПШ за 2003–2011 роки у розрізі регіонів. Групування країн по регіонах у даному випадку здійснено згідно з розподілом країн світу на регіони компанії ІТУ. Цю діаграму наведено на рис. 4. Вигляд діаграми дозволяє зробити такі зауваження щодо залежності динаміки ПШ від динаміки розвитку інформаційного середовища. У даному випадку ми вважаємо, що її відображає динаміка розвитку ІКТ, адже індекс IDI охоплює як наявність інформаційної інфраструктури, так і навиків (можливості) суб'єктів усередині країни з її використання та інтенсивності використання.

¹ Побудовано автором згідно з [6] та власними розрахунками за даними [12].

Рис. 3. Зміна рейтингу України серед країн світу за субіндексами загального індексу розвитку ІКТ¹.

По-перше, групування основної кількості регіонів вздовж прямої вказує на наявність кореляції між розвитком інформаційного середовища та динамікою ПІІ. Нахил такої прямої вправо – вгору на даній діаграмі вказує, що цей зв'язок є позитивним – у цілому позитивна динаміка розвитку ІКТ відповідає позитивній динаміці ПІІ.

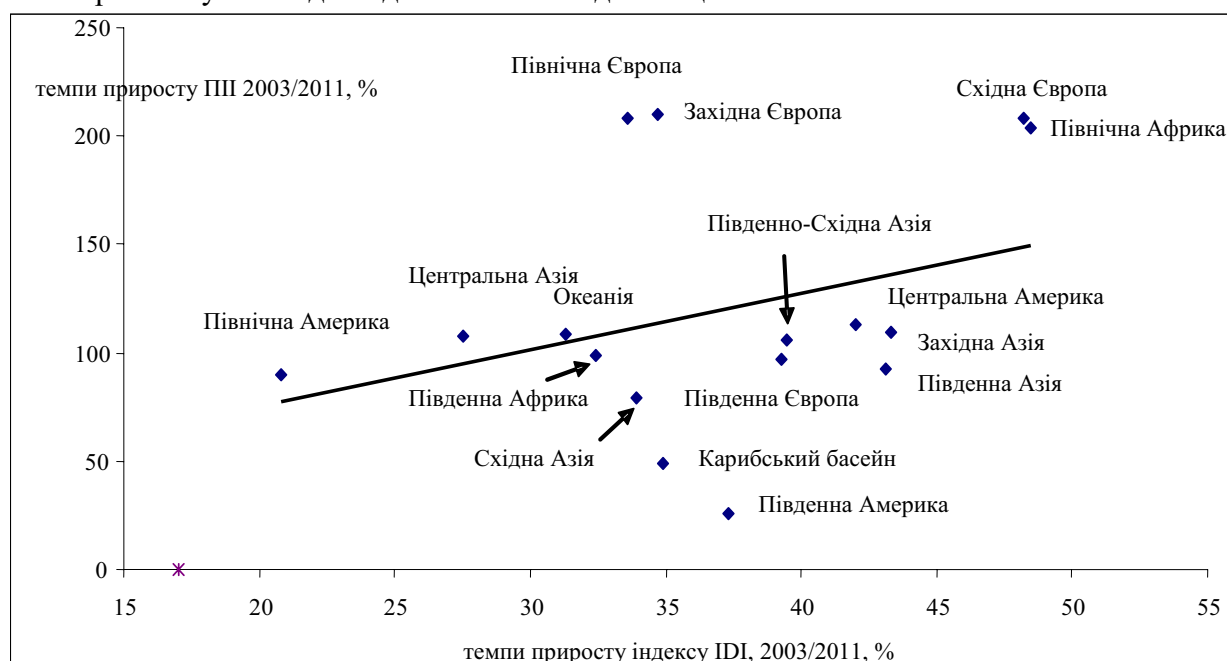

Рис. 4. Зв'язок між динамікою розвитку ІКТ та динамікою ПІІ за регіонами світу².

Однак помітне розсіювання регіонів по обидва боки від прямої вказує на стохастичний характер даного зв'язку. Це підтверджує і коефіцієнт кореляції між темпами приросту індексу ІДІ по регіонах світу та темпами приросту ПІІ. У даному випадку $R^2 = 0,35$ ($R = 0,59$). Це означає, що темпи розвитку інформаційного середовища є значущим, але не єдиним фактором, який впливає на динаміку ПІІ.

По-друге, кілька регіонів на рис. 4 знаходяться далеко від лінії, яка наближено апроксимує зв'язок між динамікою ІКТ і динамікою ПІІ. Так, регіони Західної та Північної Європи, демонструючи динаміку розвитку ІКТ, порівнянну з країнами Східної Азії та Карибського басейну, мають темпи приросту ПІІ набагато вищі, ніж країни Південної Європи, Карибського басейну та Південної Америки. З іншого боку, країни Східної Європи та Північної Африки мають такі ж темпи приросту ПІІ за 2003–2011 роки, що й регіони Західної та Східної Європи, але темпи розвитку ІКТ при цьому набагато вищі. Така ситуація вказує на те, що, крім розвитку інформаційного середовища, для прискорення ПІІ важливими є й інші фактори, зокрема інформаційні асиметрії.

На рис. 5 відображено залежність темпів приросту ПІІ від ступеня розвитку інформаційного середовища по індексу ІДІ.

¹ Побудовано автором згідно з [6, с. 22, 36, 38, 40].

² Складено автором на основі власних розрахунків згідно з [10] і даними [6].

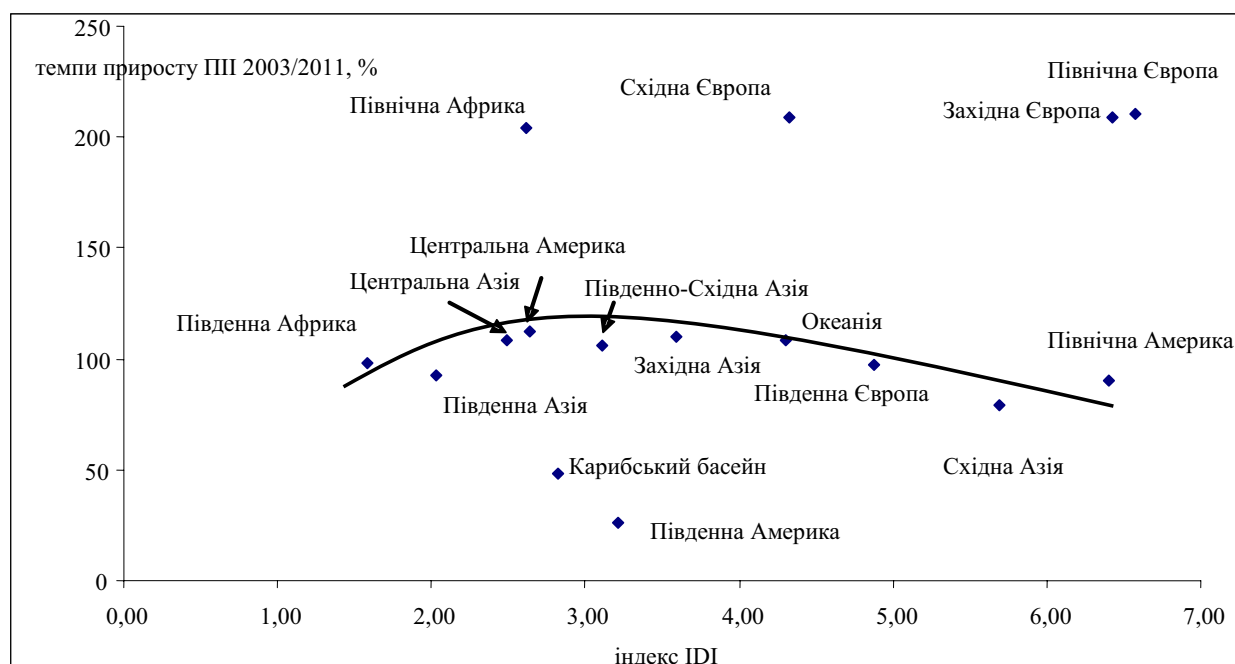

Рис. 5. Залежність динаміки ПІІ від регіонального індексу розвитку ІКТ¹.

З деякими відмінностями діаграма залежності темпів приросту ПІІ і ступеня розвитку інформаційного середовища подібна до попередньої діаграми «темпи приросту ПІІ – динаміка розвитку ІКТ». Значна кількість регіонів групуються на даній діаграмі вздовж певної лінії, що вказує на наявність зв'язку динаміки інвестицій верхнього рівня та ступеня розвитку інформаційного середовища. Однак, як і в попередньому випадку, у регіони Західної та Північної Європи темпи приросту ПІІ є значно вищими, ніж у регіони Північної Америки та Східної Азії, хоча ступінь розвитку інформаційного середовища в останніх майже такий же.

Аналіз позицій України за ступенем розвитку інформаційного суспільства дає можливість зробити висновок, що, незважаючи на певні позитивні тенденції, Україна залишається за межами перших 50-ти країн в основних рейтингах. Така позиція, на наш погляд, відповідає середньому в порівнянні з іншими країнами ступеню розвитку інформаційного суспільства. З одного боку, це дає підставу вважати, що Україна має всі передумови для того, щоб увійти до країн-лідерів по розбудові інформаційного суспільства, а з іншого – цілком можливо, що вона опиниться в групі країн зі ступенем розвитком інформаційного суспільства нижче середнього. Все залежить від того, які кроки здійснить держава в найближчі роки в сфері розвитку ІКТ та впровадження їх у всі сфери суспільного життя. Хоча Україна забезпечує собі високий рівень індексів за рахунок навиків користування ІКТ, на наш погляд, відбувається часткова підміна категорій «навики користування комп'ютером» та «навики користування ІКТ». Цьому сприяє відсутність відповідних державних стандартів. Тому необхідно впровадити національний стандарт комп'ютерної грамотності або адаптувати відповідні міжнародні стандарти, наприклад, міжнародний стандарт комп'ютерної грамотності ECDL (European Computer Driving Licence).

Література

1. Белл Д. Постіндустріальне суспільство / Белл Д. // «Американська модель»: з майбутнім в конфлікті. – М.: Прогрес, 1984. – С. 16.
2. Про стан та перспективи інформатизації в Україні за 2012 рік: проект доповіді Держкомінформатизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.
3. DAI data [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.itu.int/ITU-D/ict/dai/high.html>;
4. Measuring-information society 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.itu.int/>.
5. Mykhaylovska O.V. Macroeconomic aspects of becoming of informative economy in countries with high innovative potential / O.V. Mykhaylovska // Nauka I studia. Ekonomichne nauki – 2009. – №3 (15). – P. 40-50.
6. Measuring-information society 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.itu.int/>.
7. The digital opportunity index [Електронний ресурс] // World information report 2008. – Режим доступу: <http://www.itu.int/>.
8. The network readiness index 2008-2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/>.
9. Gauging the Networked Readiness of Nations: Findings from the Networked Readiness Index 2008-2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insead.edu/v1/gitr/wef/main/fullreport/> – 24 p.
10. Global Foreign Direct Investment now in decline – and estimated to have fallen during 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unctad.org/Templates/>.
11. Information society index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idc.com/>.
12. World Investment Report 2011: Transnational Corporations and the Infrastructure Challenge [Електронний ресурс]. – 2011. – 411p. – Режим доступу: www.unctad.org/.

¹ Побудовано автором на основі даних [6].